

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริไว้ว่า

ตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตรนั้น นับว่าเป็นตำแหน่งสำคัญ เป็นการระวังทุกข์สุขของไพร่พลจำนวนมากประการหนึ่ง จะเป็นผู้ควบคุมนำกำลัง เข้าต่อต้านข้าศึก จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีอธยาศัยมั่นคง อยู่ในความเที่ยงธรรม จึงจะคุมไพร่พลได้โดยไม่เดือดร้อนระส่ำระสาย การตั้งตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตร จึงเป็นการสำคัญอย่างยิ่งในราชการทหาร ยิ่งกว่านั้น การเลื่อนเชื้อพระวงศ์ หรือผู้มีความชอบ มีไหวพริบดี ขึ้นเป็นนายทหารนั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอ ทั้งไม่ได้ศึกษาให้มีความรู้ในยุทธสงครามอีกด้วย ... (นายร้อย จปร. หลักสูตรใหม่ รุ่นที่ 30 / ปีที่ 91 2526 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

กองทัพไทยมีประวัติการณ์ยาวนานควบคู่มากับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ความเจริญและความเสื่อม หรือความเข้มแข็งและความอ่อนแอของกองทัพไทย ย่อมมีผลกระทบต่อประเทศไทย และในทำนองเดียวกัน ถ้าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นกับประเทศไทย ก็ย่อมมีผลกระทบต่อกองทัพไทยคู่กัน หากจะมองย้อนไปในอดีตแล้วทบทวนความเป็นไปที่เกิดขึ้น ก็จะได้เห็นได้ชัดเจนว่า ยามใดที่กองทัพไทยมีความเข้มแข็ง เกรียงไกรเป็นปึกแผ่นมั่นคง ยามนั้นประเทศไทยก็อยู่ในสภาพที่มั่นคง มีอธิปไตยและอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์ เป็นที่เกรงขามแก่่อริราชศัตรูทั้งภายนอกและภายใน แต่ถ้ายามใดมีความอ่อนแอขาดความเข้มแข็งขึ้นในกองทัพ ประเทศไทยก็มักจะอยู่ในสภาพที่อ่อนแอไม่มั่นคง บางครั้งก็ถูกรุกรานจากศัตรูภายนอก บางครั้งก็ถูกรบกวณจากศัตรูภายในจนเกิดความจุ่นวายระส่ำระสายในบ้านเมืองไปด้วย และเป็นเช่นนี้เสมอมา (สุรเสฏฐ งามสมภพ 2525 : 417)

โดยที่โรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้น ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ เป็น

สถาบันการศึกษาทางทหารระดับอุดมศึกษา สังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ตามลำดับ จัดว่าเป็นสถาบันทางทหารหลักที่มีบทบาทสำคัญยิ่งของประเทศไทย ในการผลิตบุคลากรระดับนายทหารชั้นสัญญาบัตร ออกไปปฏิบัติภารกิจหน้าที่รับใช้ประเทศชาติด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ดังนั้น คุณสมบัติของบุคลากรนายทหารสัญญาบัตรที่ผลิตออกไปจากสถาบัน คือ โรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้นทั้งสาม เหล่าทัพ จำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติและความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่แต่ละสถาบันกำหนดไว้ คือ (บูรพา ชดเชย และ วีระพันธ์ ปีพมานนท์ 2522 : 27)

1. สามารถปฏิบัติหน้าที่นายทหารสัญญาบัตรชั้นต้นในเหล่าทัพที่ตนออกไปปฏิบัติหน้าที่ราชการได้

2. มีมาตรฐานความรู้เทียบเท่าระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์บัณฑิต

การที่จะได้บุคลากรนายทหารสัญญาบัตรที่ผลิตออกมามีคุณสมบัติและความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2 ประการ ดังกล่าวได้นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยบุคลากร คือ ผู้สอน ซึ่งได้แก่ ครู-อาจารย์ นายทหารและผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่าย เป็นหลักสำคัญในการสนับสนุนให้การศึกษา ฝึกอบรมให้เป็นไปโดยครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด

การเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งหลายของกระบวนการ อันได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชา และสื่อการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ สิ่งหนึ่งในองค์ประกอบทั้งหมดนี้ ครู-อาจารย์ หรือผู้สอนจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ได้รับการพิจารณาาก่อนสิ่งอื่นใด (Allen Jack 1952 : 12) เพราะในกระบวนการเรียนการสอน ครู-อาจารย์ หรือผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้สอนจึง เป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่จะก่อให้เกิดผลอย่างไรได้มากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ โดยเฉพาะในวิธีการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีวิธีสอนใดที่ดีหรือเลว มีแต่ผู้สอนที่ดีหรือเลวเท่านั้น ดังนั้น บทบาทของผู้สอนในการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญยิ่ง (Mary Finocchiaro 1958 : 10)

บทบาทของครู-อาจารย์หรือผู้สอน ย่อมแปรเปลี่ยนไปตามปรัชญาการศึกษา เนื่องจากการสอนในปัจจุบัณ เป็นการสร้างสถานการณ์ในทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน บทบาทของผู้สอนจึงไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้นำ หรือผู้ควบคุมการเรียนเท่านั้น แต่เป็น "ผู้อำนวยความสะดวกใน

การเรียน" (Learning facillitator) โดยมุ่งที่ตัวหรือกลุ่มผู้เรียนเป็นหลัก ในบทบาทนี้ ผู้สอนจะทำหน้าที่แตกต่างไปจากเดิม คือ (ประสาร มาลากุล 2519 : 70)

1. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศการเรียนแบบประชาธิปไตย ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
3. ยึดความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
4. พยายามจัดและแสวงหาแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์มากที่สุดและกว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ เครื่องมือโสตทัศน วิทยากร การทัศนศึกษา ชุมชนชน เป็นต้น
5. จัดตัวเองให้เป็นแหล่งวิทยากรที่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของผู้เรียน เช่น อาจทำหน้าที่เป็นผู้บรรยาย วิทยากร หรือที่ปรึกษาแนะแนวในโอกาสและสภาพการณ์ต่าง ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้มากที่สุด
6. เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ยอมรับการแสดงออกของผู้เรียน

เนื่องจากการสอนเป็นการจัดสถานการณ์ สภาพการณ์หรือกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ได้โดยง่าย (อัญชลี แจ่มเจริญ และ สุภิญญา ธารีวรรณ 2523 : 55) เพื่อให้การสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ผู้สอนจึงต้องแสวงหาเทคนิคและกลวิธีต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางในอันที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ คุณธรรม และทัศนคติอันถูกต้อง สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางก็คือ สื่อการสอน เพราะสื่อการสอนจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากที่สุด และช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น สามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น การใช้สื่อการสอนจะทำให้ผู้เรียนรู้จักอภิปราย แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ (Richey 1958 : 201)

โดยเฉพาะการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สื่อการสอนมีความจำเป็นและสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาระดับอื่น ๆ และมีผู้นำมาใช้มากขึ้นในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีบุคคลบางคนเห็นว่าสื่อการสอนมีความสำคัญน้อย หรือไม่มีความสำคัญเลย นิยมที่จะสอนโดยใช้คำบรรยายแต่

เพียงอย่างเดียว ที่จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ สื่อการสอนจัดเป็นเทคโนโลยีทางการเรียนการสอน ส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนประสบผลสำเร็จในการสอน ทำให้ผู้เรียนพอใจและสนุก สื่อการสอน จะเป็นสื่อกลางที่จะทำให้บทเรียนที่ซับซ้อนชัดเจนขึ้น (สุนันท์ มีธมาคม 2520 : 150)

นอกจากนี้ สื่อการสอนยังมีความสำคัญที่ช่วยประหยัดเวลาทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น เพราะสื่อการสอนช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ช่วยสร้างความเข้าใจอย่างรวดเร็วในเรื่องราวที่ครูสอน ซึ่งเป็นรากฐานให้เกิดความจำอย่างถาวร ลิมไคยาก (Hunt 1955 : 369) เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในสาขาวิชาการต่าง ๆ มีมากขึ้น ทั้งยังส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นผลดี ดังนั้นในวงการศึกษาก็ได้มีการนำ แนวความคิด อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา ทั้งในด้านการ ขยายงานและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนอันประกอบด้วย การนำเครื่องมือและอุปกรณ์ ใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึก ภาพโทรทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และเครื่องช่วยสอน อีกทั้งยังมีแนวคิดใน การผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่ ซึ่งได้แก่ สไลด์ ภาพโปรเจกต์สแกน ภาพยนตร์ รวมไปถึงพวกเอกซเรย์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนการใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ เช่น การจัดระบบการเรียนการสอน การจัดชั้นเรียนแบบไม่มีชั้น การจัดการการสอนแบบยืดหยุ่น เป็นต้น สื่อการสอนหรือนวัตกรรมและ เทคโนโลยีดังกล่าวแล้วนี้จะช่วย เปลี่ยนสภาพของครู-อาจารย์ หรือผู้สอน จากการเป็นผู้แสดง มาเป็นผู้ช่วย คือ ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้เหมาะสมแก่เอกัตภาพ (ประจักษ์ สุคประเสริฐ 2518 : 2-3) แม้ว่าสื่อการสอนจะมีคุณค่าและความหมายต่อการเรียนการสอนตามแนวทางของ หลักสูตรที่ต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ทันต่อยุคสมัยอยู่เสมอก็ตาม หากผู้บริหารและผู้สอนไม่เห็น ความสำคัญเสียแล้ว ก็ยากที่การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ เท่าที่ควร ดังนั้นการวิจัย เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้สอน ในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จึงมีส่วนช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงหลายประการ ในอัน ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและ เสนอแนวทางการจัดการ เรียนการสอนให้บรรลุตาม เจตนารมณ์ของหลักสูตรได้เป็นอย่างมาก ✓

โดยที่หลักสูตรการศึกษาและระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตร ชั้นต้น กำลังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาการ เปลี่ยนแปลงปรับปรุงครั้งสำคัญยิ่ง อันเนื่อง

มาจากระบบการศึกษาของชาติเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 11) กำหนดระบบโรงเรียนเป็น 6 : 3 : 3 คือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ทำให้โรงเรียนเตรียมทหารต้องเปลี่ยนระบบการศึกษา จากระบบการรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.3) เข้าศึกษาเป็นเวลา 2 ปี มาเป็นระบบการรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.6) หรือเทียบเท่า ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เข้าศึกษาเป็นเวลา 1 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นไป (ประกาศ กระทรวงกลาโหม 2524 : ไม่ปรากฏเลขหน้า, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524 : 7, นายทหารนักศึกษา วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ 18 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) จึงทำให้สถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหารเปลี่ยนจากสถาบันที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ได้รับผลกระทบต่อเนื่อง จึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วนให้เหมาะสม ตียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็น เป็นโอกาสที่สมควรอย่างยิ่งที่จะได้มีการวิจัยวิเคราะห์สถานภาพและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้สอนในโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้นขึ้น เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประโยชน์เป็นแนวทางพื้นฐานประกอบการพิจารณา เสนอแนะ เพื่อการพัฒนาปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา คือ ครู-อาจารย์ หรือผู้สอนได้ทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน (สมพล โมราถ 2525 : 141)

ดังนั้น การวิเคราะห์สถานภาพและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้สอนในโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้นครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการทหาร หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง เพราะผลการวิจัยที่รวบรวมได้จากการศึกษาวิเคราะห์ พร้อมข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจะเป็นพื้นฐานแนวทางในการวางแผนพัฒนา สร้างความพร้อมของครู-อาจารย์ หรือผู้สอน พร้อมทั้งสร้างปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อกองทัพไทยและประเทศชาติเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานภาพสื่อการสอนในโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้น
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้สอน ความต้องการด้านบริการ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรจริงทั้งหมด ประกอบด้วย ครู-อาจารย์ นายทหาร ที่ทำการสอนประจำอยู่จริงในสังกัดสถานศึกษาโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ หัวหน้ากองวิชาหรือที่มีฐานะเทียบเท่าที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับงานด้านสื่อการสอนของแต่ละสถาบันการศึกษา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2527
2. ในส่วนของโรงเรียนเตรียมทหาร จะทำการวิจัยเฉพาะส่วนของทหารเท่านั้น ซึ่งได้แก่ เหล่าทหารบก เหล่าทหารเรือ และเหล่าทหารอากาศ ไม่รวมถึงเหล่าตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ คือ ครู-อาจารย์ นายทหารที่สอนอยู่จริงทั้งหมดประจำอยู่ในสถานศึกษา และหัวหน้ากองวิชาหรือหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

2.2 การสัมภาษณ์หัวหน้ากองวิชาหรือหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบงานด้านสื่อการสอน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

3.1 ทาค่าร้อยละ

3.2 ทาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ทำให้ทราบสถานภาพสื่อการสอนในโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ
2. ทำให้ทราบความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้สอน ความต้องการด้านบริการ ปัญหา และอุปสรรคในการใช้สื่อการสอน
3. ทำให้ทราบแนวทางดำเนินการจัดความพร้อมด้านการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้น ให้สอดคล้องกับการวางแผนนโยบาย เสริมสร้างมีปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

คำจำกัดความในการวิจัย

สถานภาพ

หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ทางด้านสื่อการสอนในมัจจุบัน คือ ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ทรัพยากร ด้านสื่อการสอน บุคลากร การบริการ การใช้สื่อการสอน และอื่น ๆ

สื่อการสอน

หมายถึง สื่อทัศนูปกรณ์ หรืออุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นวัสดุ เครื่องมือ เทคนิควิธีการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อการสอน อาจมีชื่อเรียกว่า สื่อการศึกษา หรือ เทคโนโลยีทางการศึกษา หรือในทางทหารเรียกว่า เครื่องช่วยฝึก

ความต้องการการใช้สื่อการสอน

หมายถึง ความต้องการในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์การสอน อาจเป็นวัสดุ เครื่องมือ เทคนิควิธีการ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันที่ผู้สอนเลือกสรร นำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ผู้สอน	หมายถึง ครู-อาจารย์ หรือนายทหารที่ทำการสอนประจำใน โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ
ครู	คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอน หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ทำการสอน ประจำ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ครูฝึก ครูพลศึกษา ครูดนตรี นายทหารปฏิบัติการ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอื่น ๆ ที่มีฐานะ เทียบเท่า อาจมีศทางทหารเป็นนายทหารชั้นประทวน หรือ เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรก็ได้ มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับ อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
อาจารย์	คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอน หรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เฉพาะด้านที่ ทำการสอนประจำ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง รักษาการ อาจารย์ผู้ช่วย อาจารย์ผู้ช่วย รักษาการอาจารย์ อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ มียศทางทหารตั้งแต่ร้อยตรีขึ้นไป มีคุณวุฒิทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป
โรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้น	หมายถึง โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียน นายเรืออากาศ

ศูนย์วิทยุทัพบก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย